

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-4232-34/2023. számú ügyben

Az iskolaórség rendszerének átfogó vizsgálata során a Szegedi SZC Móravárosi Szakképző Iskolában tett helyszíni látogatással összefüggésben

(előzményi ügy: RI-AJBH-687/2023)

Előadó: Dr. Wildner Domonkos

Érintett szervek:

- Szegedi SZC Móravárosi Szakképző Iskola, Szeged
- Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság
Bűnügyi Főosztály Iskolapartnerségi Osztály
- Csongrád- Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság

2023.

A vizsgálat megindítása

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési-oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. A nevelési-oktatási intézmény kérésére, együttműködési megállapodás alapján intézményenként egy fő, a Rendőrség munkavállalói állományában lévő iskolaőr látja el szolgálatát.

Az iskolaőr a rendőrségi törvényben meghatározott feladatokat ellátó, kényszerítő eszközzel felszerelt, sajátos jogokkal felruházott, szolgálati egyenruhával és szolgálati igazolvánnyal rendelkező személy, aki az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervvel munkaviszonyban áll. Feladata, hogy az adott intézmény tanulói, pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekményeket megelőzze, azokkal szemben megfelelően intézkedjen, biztosítva ezzel a köznevelési feladatok zavartalan ellátását. Az iskolaőr az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) irányítása alatt működik, intézkedéseinél az Rtv. szerinti jogorvoslati rendszer érvényesül. A 2020. szeptember 1-jétől működő iskolaőrség tevékenysége – lévén az intézkedéskezdeményszerzési és kényszerítőeszköz-alkalmazási lehetőséggel rendelkezik a diákokkal szemben – markánsan érinti a nevelési-oktatási intézményben tanuló gyermekek alapvető jogait.

Vizsgálati és eljárás-indítási lehetőségeimet az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. §-a határozza meg. E § (1) bekezdésének f) pontja szerint vizsgálati hatáskörömbé tartoznak a rendvédelmi szervek. E § (4) bekezdése rögzíti továbbá *ex officio* eljárási jogosultságomat. A hivatkozott jogszabályhely szerint a hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszasság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Mindemellett kiemelendő, hogy – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordítok a gyermekek jogainak a védelmére.¹

A fentiekre tekintettel a Csongrád-Csanád vármegyei iskolákban szolgálatot teljesítő iskolaőrök tevékenységének átfogó vizsgálata céljából 2023. november 7-én hivatalból vizsgálatot indítottam.

A hivatalból indított vizsgálat keretében munkatársaim – az Ajbt. 21. §-ának (1) bekezdés d) pontja, valamint 22. §-a alapján, helyszíni látogatás keretében – több olyan oktatási intézményt is felkerestek, illetve a jövőben fel fognak keresni, amelyekben iskolaőr működik. Ebben a jelentésben a *Szegedi SZC Móravárosi Szakképző Iskolájában* szolgálatot teljesítő iskolaőr tevékenységét érintő helyszíni látogatás megállapításait összegzem.

A látogatás időpontja: 2023. november 20.

A látogatás résztvevői:

- Dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa;
- Dr. Wildner Domonkos, rendészeti főigazgató.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- Az emberi méltósághoz való alapvető jog [Alaptörvény II. cikk]
- Az oktatáshoz való jog: „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az

¹ Ajbt. 1. § (2) bekezdés b) pont

ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];

- A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „*Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.*” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];
- A testi és lelki egészséghez való jog: „*Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.*” [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye;
- A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény, (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, (a továbbiakban: Gyvt.);
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Köznev. tv.);
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.);
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.);
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat);
- Az iskolaőrökről szóló 27/2020. (VII. 17.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet)
- Az iskolaőrség tevékenységéről szóló 19/2020. (IX. 10.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK utasítás).

A megállapított tényállás

A látogatás során a **Szegedi SZC Móravárosi Szakképző Iskolájának** az (6725 Szeged, Kálvária sugárút 84-86.; a továbbiakban: Iskola) intézményvezetője, valamint az Iskolában szolgálatot teljesítő iskolaőr fogadott munkatársammal, akik beszámoltak az iskolaóri tevékenységgel kapcsolatos tapasztalataikról, észrevételeikről.

Az iskoláról

Tápai Antal és Móra Ferenc nevét Szegeden két nagy múltra visszatekintő szakképző iskola viselte, amelyek a városban 1884-ben megindult tanoncképzésből nőttek ki. 2007-ig önállóan működtek, akkor a két intézményt összevonták. A következő években több átszervezés, fenntartóváltás és ebből adódó névváltozás történt. Az intézmény 2020. július 1. óta a **Szegedi Szakképzési Centrum** részeként működik **Szegedi SZC Móravárosi Szakképző Iskola** néven.

Az Iskola már közel 140 éve, hogy versenyképes, a munkaerőpiac igényeinek megfelelő kínálattal várja a tanulókat, akik képességeiknek, érdeklődésüknek, személyiségüknek megfelelően tanulhatnak az intézményben.

Fő alaptétele az Iskolának, hogy olyan kezdő szakembereket engedjen ki a munka világába, akikben megvan az igény a rendszeres szakmai megújulásra, nyitottak a világban zajló folyamatokra és állandó változásokra, továbbá akik tisztelik és becsülik embertársaikat. Küldetésének tekinti az intézmény, hogy tanulóikat inspiratív környezetben, elhivatott és megújulni kész oktatókkal, nemzetközileg is versenyképes színvonalon felkészítsék a jövő szakmai kihívásaira. Ezért olyan fiatalok képzése a cél, akik további tanulmányokra fogékonyak, és az életben a megszerzett tudásukat hasznosítani képes emberekké szeretnének válni. Ennek érdekében a kollégák biztosítják a változásokra nyitott, tanulóközpontú nevelő- oktató munkát az Iskola falain belül.

A szakmai oktatás mellett nagy figyelmet fordítanak az általános művelésre, hogy tanítványaik ne váljanak egyoldalúan szakmájuk rabjaivá. Kilenc ágazatban, szakmacsoportban (gépészet, épületgépészet, építőipar, vegyipar, kreatív ágazat, fa- és bútorigar, elektronika és elektrotechnika, szépművészet, specializált gép- és járműgyártás) várja a technikai és szakképző iskolai képzés iránt érdeklődőket tanuló és felnőttképzési jogviszonyban egyaránt.

Támogatja az Iskola munkáját iskolapszichológus és szociális munkás, akik a fejlesztő pedagógusokkal, gyógypedagógusokkal, gyermek- és ifjúságvédelmi szakemberekkel nyújtanak szakszerű segítséget a tanulási nehézségekkel, zavarokkal, egyéb problémákkal küzdőknek. A szakmai oktatás korszerű laboratóriumokban, szaktantermekben, tanműhelyekben folyik, de a duális szakképzés jegyében az ágazati alapoktatás után a diákok vállalkozóknál ismerkedhetnek meg „élesben” a piaci viszonyokkal.²

Mindennapi tevékenységüknek egyik alappilére a fenntartható fejlődés és az egészségtudatosság iránti elkötelezettség, amelyet jól tükröz a „Fogyasztói tudatosságra nevelő iskola” cím elnyerése. Az Iskola kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik, Európa szinte minden országában megfordultak az intézményben tanuló diákok, pedagógusok az elmúlt években szakmai tapasztalatgyűjtés és nyelvtanulás (angol és német nyelvet oktatnak), önfejlesztés céljával.

Az Iskola elsősorban a helyi (városi, megyei, regionális) igények kielégítésére törekszik a szakképzési kínálat kialakítása közben. A helyes irányt igazolja, hogy a gyermekek az átlag feletti arányban helyezkednek el később a szakmájukban.

Az intézmény számos csoportot működtet, amelyek együttesen segítik az Iskola egyediségét. A „Zöldész csoport”, amely az „ökoiskolai” elvárásoknak való megfelelést kíséri figyelemmel. Az „Egészségőr team” a rászoruló diákok támogatását koordinálja, míg a pályázati csoport az innováció fontos bázisa. A tanulók bevonása a különböző projektekbe a diákönkormányzaton keresztül, annak segítségével valósul meg.

Az Iskolában 1115 fő tanul nappali tagozaton. A tanulók közül 186 fő sajátos nevelési igényű (SNI), míg 56 fő beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) gyermek.

Az Iskola fenntartója a *Szegedi Szakképzési Centrum*.

Az intézményvezető beszámolt arról is, hogy hasznos és jó véleménnyel van az iskolaóri intézményről. A tantestülettel egyeztetve döntöttek az iskolaőr szükségességéről, preventív jelleggel. Más iskolákban látta, milyen pozitív hatást gyakorol az iskolaőr jelenléte a mindennapokban.

² <https://www.moravárosi.hu/rolunk/bemutakozas> (letöltve: 2023.11.30.)

Az iskolaőri tevékenységről és az intézményvezető észrevételeiről

Az Iskolában N. G. iskolaőr 2023. szeptembere óta látja el az iskolaőri szolgálatot az intézményben. Az iskolaőr rendészettel vagy pedagógiával összefüggő tapasztalattal nem rendelkezik. A munkáját reggel 6:45-kor kezdi meg, bejelentkezik a koordinátornál a SharePoint-on, majd magára ölti a formaruháját. Szolgálatát 15:00 óráig tart.

Az iskolaőr szerint a gyerekek elfogadták őt, és a pedagógusokkal is jó kapcsolatot ápol. Az iskolaőr kiemelte, hogy az intézmény nagyon felkészülten fogadta, így könnyű volt számára a beilleszkedés. A 82 fős tanári kar az első pillanattól kezdve segítőkész és kommunikatív volt, így nem volt nehéz számára az új helyzethez való alkalmazkodás.

Az intézményvezető kiegészítette, hogy a felkészült fogadás érdekében a szülőket is megfelelően tájékoztatták a szülői értekezletek keretében. Így a legtöbben tisztában voltak az iskolaőr feladatkörével és szerepével.

A nap folyamán az iskolaőr feladatai közé tartozik az Iskola udvarán történő felügyelet a szünetek ideje alatt, valamint a tanórák idején a folyosókon járőrözés. Az Iskola épülete több épületből áll, amelyet egy belső udvar köt össze. Az iskolaőr felügyeli és biztosítja ezen területek összességét, a békés hétköznapiok érdekében.

Az iskolaőr kiemelte, hogy mind az Iskolától, mind a rendőrségtől megkapta a munkavégzéshez szükséges tárgyi eszközöket. Az iskolaőr rendelkezik a munkavégzéséhez szükséges technikai eszközökkel, zárható szekrényvel, számítógéppel, mobiltelefonnal és internet-elérési lehetőséggel. Emellett a megfelelő felszerelés is biztosított számára, mint a formaruha, a rendőrbot, a vegyi eszköz és a bilincs.

A képzések és az elsősegélynyújtási ismeretek megszerzése is része az iskolaőr felkészültségének. A képzésével teljesen elégedett volt, azonban az intézkedéstaktikai rész lehetett volna hosszabb és részletesebb. Az iskolaőr úgy véli, hogy a továbbképzések is nagyon hasznosak és praktikusak, segíteni fogják a későbbiekben a hatékonyabb munkavégzésben.

Az iskolaőr úgy véli, hogy a jó szóbeli kommunikáció elegendő a diákok közötti konfliktusok kezeléséhez, azonban az Iskolában erre ritkán van példa. Az iskolaőrnek eddig egy esetben sem kellett intézkednie, nem alkalmazott kényszerítő eszközt.

Az iskolaőr elmondta, hogy nincsenek nagyobb verekedések, rongálások és szökések sem. Összegezve kijelenthető, hogy a diákok szeretnek az Iskolába járni. Az iskolaőr jelenléte és tevékenysége nagyban hozzájárul az iskolai közösség biztonságának és jólétének fenntartásához, és segíti az Iskola mindennapi folyamatainak zavartalan és békés működését. Az iskolaőr pozitív kapcsolatot ápol a diákokkal, a szülőkkel és a pedagógusokkal egyaránt, ami erősíti az iskolai közösséget.

Az intézményvezető úgy véli, hogy az iskolaőr jelenléte biztonságérzetet ad. Véleménye szerint már a formaruha látványának is fegyelmező ereje van. A tantestület is pozitív véleményt nyilvánít az iskolaőrség fontosságáról és hatékonyságáról. Összességében pozitív változást lát az intézményvezető a preventív jelleggel történő iskolaőrség bevezetését illetően, szerinte egyértelműen javult a biztonságérzet az Iskolában.

Mind az intézményvezető, mind az iskolaőr elmondta, hogy panasz az iskolaőri tevékenységgel összefüggésben nem érkezett.

Az iskolaőr elégedett a körülményekkel. Javaslatát a nagyobb létszámú iskolákra irányul, véleménye szerint a magasabb tanulói létszám indokolná az iskolaőr duplikálását, amivel még hatékonyabban lehetne a gyermekek biztonságát szolgálni.

A vizsgálat megállapításai

1. Az iskolaőri tevékenység ellátásának feltételei tekintetében

Az Rtv. 10/A. §-ának (2) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaórsgéget az érintett nevelési-oktatási intézmény igényeinek megfelelően úgy kell megszervezni, hogy az biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai, illetve oktatói nemzeti köznevelésről szóló törvényben, illetve szakképzésről szóló törvényben meghatározott feladatainak zavartalan ellátását, a sérelmükre elkövetett jogellenes cselekmények megelőzését.

Az Rtv. 10/B. §-ának megfelelően az iskolaőr feladatai ellátáshoz szükséges tárgyi eszközök egy részének, valamint a saját használatra szolgáló helyiségnek a biztosítása az adott nevelési-oktatási intézménnyel kötött együttműködési megállapodás tárgya.

A BM rendelet és az ORFK utasítás vonatkozó normái értelmében az iskolaórsgé szervezése, a BM rendelet 7. számú melléklete szerinti formaruházat és felszerelési eszközök biztosítása és utánpótlása, 8. számú melléklete szerinti szolgálati igazolvány biztosítása, az iskolaőri tevékenység egyéb feltételeinek megteremtése, továbbá az iskolaőrök kiválasztása és képzése az ORFK és a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság feladata.

A Hszt. 287/C. §-ának (22) bekezdése szerint az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben az iskolaőri feladatok ellátását akkor kezdheti meg, ha – a munkáltató által meghatározott határidőn, de legfeljebb a munkaviszony létesítésétől számított kilencven napon belül – sikeres iskolaőri vizsgát tett

- a) a törvényben részére meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatos elméleti ismeretekből, azok gyakorlati alkalmazásából,
- b) a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvényben, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényben meghatározott rendelkezések ismeretéből, valamint
- c) alapvető pedagógiai és gyermekpszichológiai ismeretekből.

A BM rendelet 3. §-ának (1) bekezdése szerint a munkaköri követelmények érvényre juttatása, a jelentkező iskolaőri tevékenység ellátására való alkalmasságának megállapítása érdekében az egészségügyi, pszichológiai alkalmasságot, valamint a fizikai állóképesség követelményeinek való megfelelést a munkaviszony létesítését megelőzően és annak fennállása alatt és az e rendeletben foglaltak szerint időszakosan visszatérően vizsgálni és minősíteni kell.

A helyszíni látogatás során meggyőződünk arról, hogy az iskolaőr rendelkezik a feladatellátáshoz szükséges formaruhazattal, felszerelési eszközökkel, valamint saját helyiséggel és ahhoz tartozó egyéb szükséges eszközökkel. Az iskolaőr maga is úgy nyilatkozott, hogy a feladatellátás körülményei megfelelőek.

A rendelkezésre álló információk és az iskolaőr beszámolója alapján elmondható, hogy az iskolaőr a Hszt. szerinti szükséges képzést sikeresen elvégezte, tevékenysége ellátására alkalmas. Ennek tényét a következők is erősítik:

- az iskolaőr beszámolójából kitűnt, hogy maradéktalanul tisztában van a jogszerű intézkedési lehetőségeivel, azok korlátaival;
- az elsajátított kommunikációs eszközökkel sikerrel kezelt olyan konfliktusokat békés úton, amelyek akár komolyabb atrocitásokhoz is vezethettek volna;
- a gyermekek az iskolaőr tekintélyét elfogadták, mindemellett pedig bizalommal viseltetnek iránta, fordulnak hozzá akár segítségkérés okán, akár pusztán kíváncsiságból.

2. Az iskolaőri tevékenység ellátása vonatkozásában

A Gyermekegyezmény 6. cikkének 2. pontja értelmében a részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését. Az 1. cikk alapján gyermeknek tekintendő az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri. A 19. cikk 1. pontja rögzíti, hogy a részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll. Ugyanezen cikk 2. pontja alapján ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek [...] a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is. A 28. cikk 2. pontjának megfelelően a részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést annak érdekében, hogy az iskolai fegyelmet a gyermeknek, mint emberi lénynek a méltóságával összeegyeztethetően és a Gyermekegyezménynek megfelelően alkalmazzák.

A Gyvt. 6. §-a (4) bekezdésének megfelelően a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön. Az (5) bekezdés rögzíti továbbá, hogy a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. E § (2a) bekezdése külön kiemeli továbbá, hogy a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez. A Gytv. 5. §-a, valamint a Ptk. 2:10. §-a értelmében gyermeknek tekintendő az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, és törvényes házasságkötés útján sem vált nagykorúvá.

A Köznev. tv. 9. §-a értelmében a tanulók rendszeres nevelés-oktatása, az érettségi vizsgára, valamint a művészeti alapvizsgára történő felkészítése az iskola feladata.

Az Rtv. 10/A. §-ának (3) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőr a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartásával össze nem függő kérdésben nem tehet javaslatot, és nem hozhat döntést.

Az Rtv. 10/A. §-ának (1) bekezdése alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési, oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. Ugyanezen § előző pontban már hivatkozott (2) bekezdésének megfelelően az iskolaőr feladata, hogy biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény zavartalan működését, megelőzze a jogellenes cselekményeket, illetve – figyelemmel az Rtv. 15-17. §-aiban foglaltak megtartására, a szükségesség és arányosság mércéjének megfelelően – intézkedjen azokkal szemben.

Az iskolaőr köteles a nevelési-oktatási intézmény, illetve a tanulók vagy az intézmény dolgozóinak biztonságát sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítani. Ha az intézkedés alá vont személy az iskolaőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő iskolaőr figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel. [Szolgálati Szabályzat 102/K. §]

Tehát az intézkedés megfelelő sorrendje: először felszólítás, ennek sikertelensége esetén a jogkövetkezményekre való figyelmeztetés, ha pedig ez sem vezet eredményre, a szükséges intézkedések megtétele.

A Szolgálati Szabályzat 102/I. §-a rögzíti ugyanakkor, ha az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben olyan jogsértő magatartást észlel, illetve olyan magatartást hoznak a tudomására, amely rendőri intézkedést tesz szükségessé, köteles arról a Rendőrséget értesíteni rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében.

Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezései alapján az iskolaőr kizárólag a következő intézkedéseket teheti:

- a feladatai ellátásához szükséges mértékben felvilágosítást kérhet (Rtv. 32. §);
- bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét biztosíthatja (helyszín biztosítása, Rtv. 43. §);
- a biztonságot sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítja (Szolgálati Szabályzat 102/K. §), e személyt igazoltathatja (Szolgálati Szabályzat 102/M. §);
- az erőszakos jogellenes cselekményen tetten ért személyt feltartóztatja, visszatartja (amíg a rendőrök ki nem érkeznek) (Szolgálati Szabályzat 102/N. §);
- a szabálysértési- vagy büntetőeljárás során lefoglalható/bizonyítékként felhasználható dolgot ideiglenesen elveheti (a rendőrök kiérkezéséig);
- veszélyhelyzet, önvészély-okozás vagy öngyilkossági kísérlet megakadályozása érdekében intézkedhet (speciális biztonsági intézkedés), iskolát lezárhat.

Az Rtv. szerinti kényszerítő eszközök közül kizárólag a következők alkalmazására van lehetőség [Rtv. 10/C. § (2)] (a biztonságot sértő vagy veszélyeztető tevékenység megszakítása érdekében, az azt elkövető személlyel szemben, illetve tettenérés esetén):

- testi kényszer (Szolgálati Szabályzat 102/Q. §), azzal, hogy az iskolaőr – szemben a testi kényszer általános szabályaival – ütést vagy rúgást nem alkalmazhat;
- bilincs (Szolgálati Szabályzat 102/R. §), azzal, hogy alkalmazására – szemben a bilincselés általános szabályaival – kizárólag a visszatartott személy szökésének, önkárosításának megakadályozása érdekében van lehetőség, főszabály szerint kizárólag előre helyzetben (amely alól csupán akkor tehető kivétel, ha valaki aktívan ellenszegül, illetve támadó magatartást tanúsít); továbbá
- vegyi eszköz, illetve rendőrbot (Szolgálati Szabályzat 102/S. §), azzal, hogy az nem alkalmazható terhes nővel vagy gyermekkorúval szemben (a jogos védelem esetét kivéve) [Rtv. 61. § (2)].

A fentiekén túl az iskolaőrt felvilágosítás-adási és segítségnyújtási kötelezettség is terheli, amely alapján a hozzáforduló számára – tőle elvárható módon – köteles felvilágosítást adni, segítséget nyújtani (Szolgálati Szabályzat 102/H. §).

A fentiek alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenységének másodlagosan és korlátozottan része a különféle intézkedések megtételének, kényszerítő eszközök alkalmazásának a lehetősége. A korlátozottság egyaránt megjelenik:

- területi alapon (az adott nevelési-oktatási intézmény területe),
- időben (az iskolaőr tevékenysége a tanítási időre korlátozódik, nincs lehetősége ezen túl szolgálatba helyezni magát), valamint
- terjedelemben (a rendelkezésre álló intézkedések és kényszerítő eszközök fajtája, valamint azok alkalmazásának lehetősége és módja vonatkozásában).

Tevékenységének elsődleges funkciója a nevelési-oktatási intézmény rendjét megzavaró, mások jogait sértő vagy veszélyeztető cselekmények pusztá jelenléttel, illetve mediatív és békés jellegű intézkedéssel való megelőzése. Az iskolaőr tevékenysége

vonatkozásában markánsabban érvényesül az intézkedések, különösen pedig a kényszerítő eszközök alkalmazásának *ultima ratio* jellege, mint egy rendőr esetében, funkciója pedig alapvetően járulékos jellegű, azaz nem helyettesítheti a Rendőrség általános szabályok szerinti intézkedési kötelezettségét.

Az iskolaőr tevékenysége során az Rtv. 15-17. §-aiban rögzített arányosság és a fokozatosság elve alapvetés. Külön kiemelandó, hogy a Szolgálati Szabályzat 102/P. §-ának (4) bekezdése alapján kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A helyszíni látogatás során elhangzott intézményvezetői és iskolaőri beszámolók, valamint a rendelkezésre álló információk alapján megállapítható, hogy az iskolaőr tevékenysége során maradéktalanul megtartotta az irányadó normatív szabályokat. Az iskolaőr eddigi fellépései során megtartotta a fokozatosság és az arányosság elvét, egyetlen alkalommal sem kezdeményezett intézkedést, kényszerítő eszköz alkalmazása nem merült fel. Jelenlétével és tevékenységével aktívan hozzájárult ahhoz, hogy az Iskola zavartalanul működhessen, az intézményben tanuló gyermekek oktatáshoz, védelemhez és gondoskodáshoz, valamint a testi és lelki egészséghez való joga az Iskola területén, tanítási időben érvényesüljön.

A fenti megállapításaimra figyelemmel, az eljárásom keretében az Iskolában folytatott helyszíni látogatás során alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságot nem tártam fel.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos